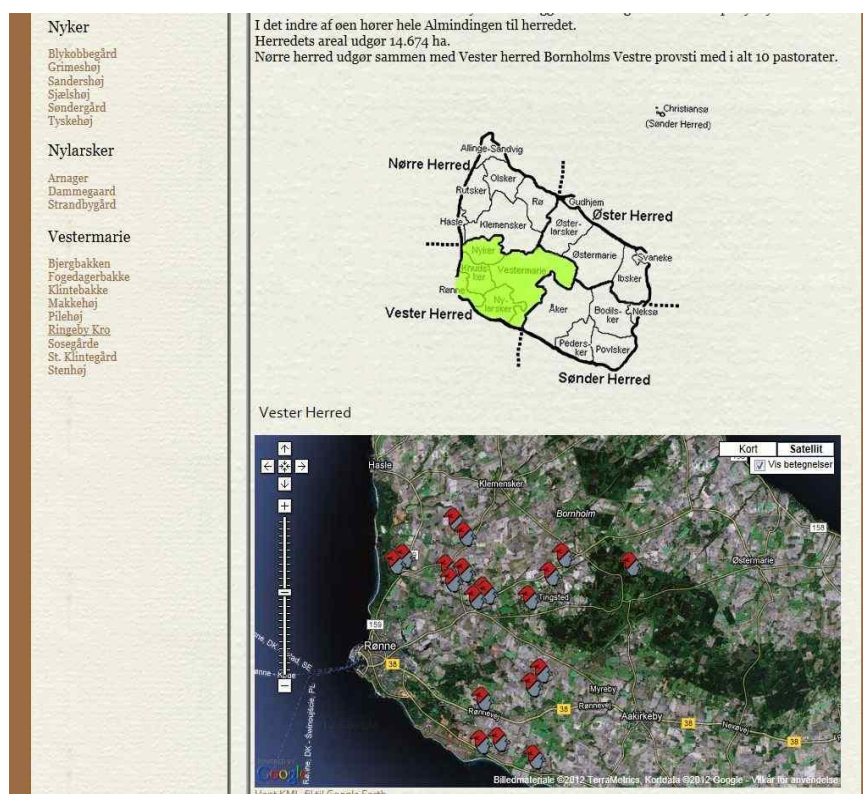

Hjemmesiden ”De underjordiske på Bornholm”

En ny hjemmeside i museets regi har set dagens lys. Det er ikke kun en side for folk, der er interesseret i folkeminder, sagn og myter, men i høj grad også en side, der har bud til fritidsarkæologer – så prøv at kigge på den: <http://www.underjordiske.dk/>

Siden er delt op efter de fire gamle herreder, og når man går ind på et herred, finder man dels en oversigt til venstre over høje i herredet, og til højre er der et klikbart kort. Her er stederne angivet med et lille ”puslingehoved”, og når man klikker herpå, kommer der valgmulighederne Sagn eller Arkæologi og Billede.

Der kan man få mange hyggelige stunder 😊

I dag ved vi jo, at sagnene om de underjordiske handler om fortidens bornholmere – og for at citere fra siden:

””Det er mærkeligt, at man næsten overalt, hvor der er bortslæbt Bautastene, dog har ladet én Bautasten blive stående”. J.A. Jørgensen.”

Vi skal nok være glade for i dag, at man havde de mange sagn og fortællinger – for de har beskyttet fortidsminderne indtil nu.

Det var jo sådan, at man ikke skulle drille de under-

jordiske (højenes folk), for så gik det én så grueligt ilde! Respekt for fortiden – og hjælp man puslingerne, hjælp de én.

Her vil jeg især anbefale menupunktet Overvejelser og bringe følgende citat (Mål):

”*underjordiske.dk* har som mål at formidle viden om vores fælles kulturarv, som den er indskrevet i landskab og sagn, nemme oplevelsen af fortidsminderne for besøgende i landskabet og øge respekten for det kulturelle landskab.

Bornholms landskaber er rige på fortidsminder og bornholmske folkeminder rige på sagn, som er bundet til steder i landskabet. Men de to sider af Bornholms kulturarv formidles ikke ofte sammen i dag. Og den viden, der findes indenfor arkæologien og folkemindvidenskaben, befrugter ikke hinanden videre. Der er store muligheder for at uddybe oplevelsen af landskabets kulturarv ved at forene de to forskellige felter – fortidsminder og folkesagn.

Fortidsminderne ligger gerne i det åbne land, der på Bornholm, som i resten af Danmark, er svært tilgængeligt. Fortidsminderne er ofte døren til oplevelser af og i det åbne land. De fungerer som både magneter og adgangsveje. En fortællende præsentation af fortidsminderne kunne trække flere ud i det åbne land. Folkesagnene er fortællinger om minderne.

Landskabet besidder dybere dimensioner end blot nytteværdien for produktion. Det rummer også historien og forfædrene. Men viden om historien og forfædrene i landskabet er ikke længere så udbredt. Og landskabets historiske og kulturelle værdier forsvinder.

underjordiske.dk vil sætte arkæologiens viden om gravpladser, gravhøje og bautasten i forhold til folkemindevidenskabens viden om underjordiske, bjergfolk eller højfolk, som beboede og værnede om fortidsminderne.

underjordiske.dk vil genfortælle stedbundne historier om de underjordiske. For folkeminder er bundet til steder i landskabet. De er ikke som eventyr, "der var engang". Folkemindet fortæller om mennesker og steder, lige nu. Eller den gang Hans Marker gik hjem under krigen. Det samme gør den materielle kulturarv. Den ligger i eller på jorden og fortæller, først fundet, om mennesker, steder og tider.. Vi mærker, at de to, folkemindet og den materielle kulturarv, er bundet til hverandre på flere måder. Arkæolog og amtmand Emil Vedel demonstrerede een, da han i sin søgen efter en oldtids gravplads spurgte en nærboende bonde, hvor de underjordiske huserede værst. Og lige dér lå den, gravpladsen fra oldtiden. En anden er den beskyttelse af fortidsminderne, som frygten for de underjordiske har afstedkommet.

underjordiske.dk vil fortælle de arkæologiske fortællinger, der knytter sig til stederne, hvor historierne om de underjordiske finder sted.

Bornholms museum vil med **underjordiske.dk** bære en særlig bornholmsk kulturarv ind i det 21. århundrede. Fortællinger om bjergfolk har været fortalt overalt i landet, og i andre lande; men dette folk har i de underjordiske fået en hel egen identitet. Som bornholmere i århundreder har fortalt ind i deres ø's historie og deres egne sjæle.

Det er vores håb at underjordiske.dk udover at skabe og formidle viden, vil bidrage til igen at skabe respekt for det kulturelle landskab. Måske denne respekt, sammen med fredninger, kan overtage de underjordiskes rolle som værnere af fortidsminderne."

Billeshøj, Pedersker (eget foto)

Hele sagndelen er både morsom og tankevækkende, og da jeg selv har haft læsning af gamle sagn og myter som hobby i mange år, genkender jeg fle-

re af historierne som fælleseuropæisk tankegods, omplantet til god bornholmsk muld.

Blot for at nævne et eksempel:

”Tillehøje. Knudsker

Lidt øst for Rønne findes en Høj som kaldes Tils Høj, og det Navn har den faaet efter en Trolld.

Et Stykke fra Højen ligger et lille Hus, og hertil kom en Gang en sort Kat løbende. Folkene havde længe ønsket sig en Kat, og den fik Lov til at blive i Huset. En Aften kom Manden forbi Højen, og da kom der en lille Kvinde ud af Højen og råbte til ham:

- Sig til din Kat, at Til er død.

Da han kom hjem og fortalte sin Kone, hvor underligt det var gået ham ved Højen, sad Katten imens og spandt under Kakkellovnen. Men så snart den hørte, at Til var død, så sprang den ud og råbte:

- Er Til død, så må jeg skynde mig hjem.

Nu vidste de, at det var en Trolld, de havde huset.

Evald Tang Kristensen: Danske Sagn, ny række 284. København 1928.”

Det samme sagn kendes helt tilbage til det græske øhav før Kristi fødsel, hvor Plutarch fortæller følgende (kilde: Den store danske encyklopædi):

”Den store Pans død. Den græske filosof og forfatter [Plutarch](#) refererer en mærkelig begivenhed fra en sørejse ud for [Epeiros'](#) kyst. Fra land kaldte en stemme på kaptajnen og bød ham melde i næste by, at "den store Pan er død". Da der ud for næste havn pludselig opstod vindstille, råbte kaptajnen budskabet ind mod land, og vinden blæste op igen. Endnu inden han var færdig, lød der høje klageråb, ikke bare fra et menneske, men fra mange, blandet med udråb af forbløffelse. I Rom konkluderede kejser [Tiberius'](#) sagkyndige i religion, at den gamle hyrdegud nok var død af ælde.”

I bogen Hamlet's Mill refereres til dette sagn som en budbringer om en ny tidsalder. Og sådan kan man blive ved Jorden rundt ... ☺

Finn Ole Nielsen har skabt hjemmesiden i samarbejde med fortæller Jan Cirkola.

Det er efter min mening en meget spændende hjemmeside, som kan give inspiration til mange udflugter øen rundt.

Jeanne Cordua